

FIERCE

FIERCE

DE GESCHIEDENIS VAN DE PANTERPRINT

JO WELDON

Ambo|Anthos
Amsterdam

Titelpagina: Jaguarina, de negentiende-
eeuwse kampioenzwaardvechter.
Sterke vrouwelijke artiesten droegen
graag panterprint en traden op onder
dramatische of mythologische namen
als Minerva of Athena.

ISBN 978 90 263 5874 6

© 2018 Jo Weldon

© 2022 Nederlandse vertaling AmbolAnthos uitgevers, Amsterdam en
Marthe Philipse

Oorspronkelijke titel *Fierce*

Oorspronkelijke uitgever HarperCollinsPublishers

Omslagontwerp bij Barbara op basis van het ontwerp van Laura Palese

Omslagillustratie © Shutterstock/Leavector

Productie Nederlandse editie Deul & Spanjaard

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, onlinepublicatie of op welke andere wijze
en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever. Je mag wel op social media delen wat je aan
het lezen bent, graag zelfs! Gebruik dan #fierce en tag @amboanthos.

**Voor de
WILDE KATTEN
die ons inspireren en
voor ALLE MENSEN
die zich inspannen voor
hun voortbestaan en
LEEFGEBIED.**

INHOUD

INLEIDING: CATWOMAN KOMT TOT LEVEN	8
1. WAT IS PANTERPRINT?	14
2. TRENDSETTERS	22
3. EEN GODDELIJK GEWAAD	44
4. MODERNE VROUWEN IN HET MACHINETIJDPERK	60
5. FEMMES FATALES & FASHIONSHOWS	78
6. HAUTE CAT-OURS	96

7. SEKSBOMMEN, BOUDOIRS & BIKINI'S	108
8. LUIPAARDEN & LUXEPAARDEN	124
9. DE SLECHTE MOEDER	138
10. FUN FUR	148
11. STRAK IN HET PANTERPAK	164
12. SUPERMODELLEN & STRIPTASERS	178
13. PANTERPARADE	198
14. #LEOPARDPRINT	210

Red de panter! 218

Verder lezen 222

Dankwoord 228

Fotoverantwoording 230

INLEIDING

CATWOMAN KOMT TOT LEVEN

ZE IS KLEIN,
MAAR WAT IS ZE FIERCE!

– **William Shakespeare**

Is klein meisje dacht ik dat Catwoman echt bestond. Ik geloofde ook in de Kerstman, de tandenfee en de paashaas, maar toch op een andere manier: want ik geloof nog steeds in Catwoman. Ik heb haar gezien, in levenden lijve. *Fierce* en verleidelijk.

Het stond in de sterren dat ik fan zou zijn van Catwoman: al vanaf mijn geboorte, in augustus, onder het sterrenbeeld Leeuw, en nog wel in 1962, het jaar van de Tijger, ben ik vertrouwd met katachtigen. Ik ben trots en blij met deze combinatie. In Colorado, waar ik opgroeide, werd ik tijdens onze uitstapjes in de bergen altijd gewaarschuwd voor poema's en lynxen (misschien om me af te leiden van het treiteren van mijn zusje). Ik speurde om me heen in de wildernis, maar mijn eerste grote katachtige zag ik in een reservaat: een poema met gevlekte jongen. Ik keek naar ze en dacht: zo ben ik ook! Ik ben eigenlijk zo'n bergleeuwtje! Toen ik opgroeide, zou ik meer gaan lijken op de kleine maar dappere ocelotten die ik ook zag. In de loop der jaren raakte ik steeds meer in de ban van gevaarlijke maar fascinerende katachtigen, maar het was Catwoman, de ster in de heerlijke *campy* *Batman*-televisieserie uit de jaren zestig, die me ervan overtuigde dat ik ook zélf een kat kon zijn.

De brave Batman streed voor orde en recht, maar ik was veel meer geïnteresseerd in de ranke, elegante en ontembare vrouw in haar nauwsluitende catsuit, met haar uitdagend grommende stem, haar gemene lach,

Vorige pagina's:

Eartha Kitt ziet er fierce uit met haar Catwoman-masker. 'Ik vond het geweldig om Catwoman te spelen,' schreef ze in haar autobiografie, *Confessions of a Sex Kitten*.

krolse kronkelingen en sprankelende, grote ogen vol wilde energie. Ze hield (net als ik) van woordspelingen. Ze verlangde naar de grootste klerenkast ter wereld, wat ik een prima levensdoel vond. Hoewel ze een gitzwart poezenpak droeg, had ze panterprint als behang en stoffering, en daar was ik gek op. Ze was mooi en meedogenloos. En ze was een geboren leider, compleet met handlangers in tijgerprintpakken. Ik wilde ook handlangers in tijgerprintpakken.

Batman versloeg haar bijna elke keer, maar wat zou dat? Hoe vaak ze ook verloor, uiteindelijk zou ze ongetwijfeld als winnaar uit de strijd tevoorschijn komen. Geen man op aarde, al was hij Batman, kon zo'n geweldige vrouw als Catwoman aan. Glamour was haar superpower. Ambitie was haar kracht. Zij probeerde alles naar haar hand te zetten, compromisloos. Zij was de baas. Catwoman wilde de wereld veranderen in haar speelterrein. En wie zou niet graag in de wereld van Catwoman leven, met een kast vol mooie, kleurige kleren? Wie wilde nou niet graag de grenzen overschrijden? Wie vond de schurken eigenlijk niet spannender dan Batman, dat zakelijke en ordelijke personage?

Ik verwarde Eartha Kitt met het personage van Catwoman en zag ook niet het verschil tussen Bruce Wayne en Batman. Sinds de jaren zestig hebben natuurlijk ook andere actrices Catwoman vertolkt, maar Kitt was het helemaal voor mij. Ik keek bewonderend naar een foto van Kitt uit een oud tijdschrift, waarin ze een fantastische enkellange panterjas met bijpassende jurk droeg, van bont of van fluweel, en een jachtluipaard aan de lijn hield. Het was een prachtig beeld dat glamour en zelfverzekerdheid uitstraalde. Ze was precies zoals ik wilde zijn, zoals ik wilde dat iedereen zou zijn.

Als klein meisje mocht ik eens met mijn vader mee naar een optreden in een nachtclub. Ik was veel te jong, misschien zes of zeven jaar, maar toch mocht ik naar binnen. Kitt bespeelde het hele podium en het publiek luisterde geboeid naar haar plagerig grommende en spinnende stem. In haar liedjes zong ze vaak over hoe slim en vindingrijk ze was en altijd haar zin kreeg. Ze oversteeg de alledaagse strubbelingen, trok de fatsoensnormen in twijfel en bewees dat vrouwen echt niet alleen maar mooi hoeven te zijn maar ook gewoon hun mond open mogen doen. Straf had weinig effect op

haar; ze was gewoon. Ze kon best zonder aanbidders en dat was precies waarom ik haar zo aanbidde. Ik merkte dat iedereen in het theater die naar haar keek zich ook sterker ging voelen. Zij wist dat maar al te goed en vond het grappig hoe geremd wij waren. Maar ze had er duidelijk plezier in om op te treden voor eenvoudige stervelingen. Ze gaf een prachtige show en nam ons applaus welwillend in ontvangst.

Na haar optreden kwam ze naar ons tafeltje, in haar sluike jurk vol glinsterende lovertjes, en zei: 'Hallo meisje, je vader zei dat je me graag wilde ontmoeten.' Ik kon geen woord uitbrengen. Ze legde haar hoofd in

haar nek en lachte. Terwijl ze wegliep, wuifde ze nog even naar me. Ik voelde me uitverkoren. Catwoman had me aangesproken.

Al mijn geheime plannen vielen opeens samen in één enkel verlangen: net zo fantastisch worden als Catwoman. Ik snakte niet meer naar dingen of naar aandacht. Ik wilde gewoon net zo fabuleus zijn, en die droom kon best werkelijkheid worden, want haar was het ook gelukt.

Op 4 mei 1970 zag ik een andere, schokkende werkelijkheid op de televisie: de militaire politie opende het vuur op studenten die op Kent State University protesteerden tegen de Vietnamoorlog; vier studenten werden doodgeschoten. De beelden werden steeds opnieuw uitgezonden en de volwassenen om me heen hadden het er voortdurend over.

Door deze gebeurtenis ging ik me realiseren dat er buiten mijn veilige wereldje ook een boze buitenwereld was. Ik wilde meer weten over anti-oorlogsprotesten, racisme en feminisme. Ik las dat Eartha Kitt in 1968 door Lady Bird Johnson was uitgenodigd op het Witte Huis, voor een lunch met vrouwelijke activisten, om de maatschappelijke kwesties te bespreken. Tijdens die lunch had Kitt hartstochtelijk gepleit tegen oorlog en racisme, omdat deze kwesties de generatiekloof verdiepten. Kitt was zo brutaal te zeggen dat jongeren zich terecht verzetten tegen de overheid. Hoewel ze was uitgenodigd om haar verhaal te doen, bleek die mening niet welkom. Haar uitspraken waren gênant voor de First Lady; volgens *The New York Times* werden daarna haar gangen nagetrokken door de CIA en kwam haar naam op een zwarte lijst, waardoor ze uit verschillende theaters werd geweerd. Maar ze had nergens spijt van. Ze had in haar leven al zoveel moeilijkheden meegemaakt waar de First Lady geen weet van had en ze wist dat háár werkelijkheid erkenning verdiende.

Toen ik als jong meisje dit verhaal hoorde, was ik nog blijer met mijn foto van Kitt in pantervel. Sommige mensen vonden haar uitspraken te radicaal, maar ik vond het prachtig dat ze opkwam voor de onderdrukten. Ze was in elk opzicht een rolmodel. Eartha Kitt was niet alleen mooi vanbuiten, ze was het ook vanbinnen. Ik zal nooit vergeten wat ik van haar heb geleerd: wie trots door het leven wil gaan, moet fierce zijn, en ook dat panter tot op de dag van vandaag bij uitstek de geschikte print is voor fantastische, intelligente vrouwen. Daar geloof ik heilig in.

1

WAT IS PANTER- PRINT?

IK ZIE DE PANTERPINT ALS EEN NEUTRALE KLEUR.
EEN FANTASTISCH LEUKE NEUTRALE KLEUR.

– **Jenna Lyons**

Panterprint' staat niet apart vermeld in mijn woordenboek. Misschien omdat 'panter' hier alleen maar een aanvulling is op het woord 'print' (net als 'zwart kant'). Maar ik zie wel aparte lemma's voor 'Franse naad' en 'kniekous', dus waarom is er eigenlijk geen voor de opvallendste modetrend van de twintigste en de eenentwintigste eeuw? De combinatie van deze twee woorden roept direct reacties op. Wie van de panterprint houdt (of er een hekel aan heeft), weet dat dit motief een dubbele of driedubbele laag heeft. Het is een statement, een symbool, een signaal. Het woordenboek loopt natuurlijk altijd wat achter en kan niet elk nieuw woord zomaar opnemen, maar inmiddels is 'panterprint' toch echt wel ingeburgerd. In 2015 werd 'kattencafé' opgenomen in de *Oxford English Dictionary*. Hoe vaak loop je nou langs een kattencafé? Net zo vaak als je iemand in panterprint ziet? Ik denk het niet.

Wikipedia wordt geschreven door 'gewone' mensen, dus zou je daar toch meer trends en modewoorden verwachten. Maar voor 'panterprint' word ik doorverwezen naar 'dierenprint', dus inclusief apen-, zebra- en giraffeprints. Ik vind dat de prints van grote kattenvachten hun eigen lemma verdienen. Zebra's zijn wel wilde maar geen woeste dieren, al zijn ze ontegenzeggelijk schitterend. Panters zijn toproofdieren, die bovenaan de voedselketen staan. De vacht van een roofdier heeft een totaal andere uitstraling dan de vacht van een prooidier en dat speelt mee in de keuze.

Als je voor panterprint kiest, wil je misschien nog niet meteen zeggen dat je een roofdier bent, maar je bent in elk geval geen prooidier. De panterprint straalt innerlijke kracht uit en versterkt die zo nodig. Het is een krachtige vorm van non-verbale communicatie.

Het onlinewoordenboek de *Urban Dictionary* is veel informeler dan het gedrukte woordenboek en geeft de nieuwste betekenissen en bijbetekenissen. Iedereen kan een woord of uitdrukking en betekenis toevoegen, en de lezers kunnen aangeven of ze het ermee eens zijn. Het is echt iets voor millennials om uitgebreid te discussiëren over communicatie, maar het is wel 'ieder voor zich' en er is minder controle dan bij de samenstelling van het traditionele woordenboek of Wikipedia. Er is geen autoriteit die de definities controleert. De twee voornaamste definities voor panterprint spreken elkaar zelfs tegen. Volgens de ene definitie wordt hij door sekswerkers gedragen, maar dat is veel te kort door de bocht. Een heleboel sekswerkers dragen hem nooit, terwijl een heleboel mensen met allerlei andere beroepen heus wel ergens een panterprint in hun garderobe hebben. Na deze definitie volgt (zoals je wel vaker ziet op internet) een compleet andere definitie: de panterprint is een motief voor 'alleenstaande of gescheiden vrouwen van 35 tot 55 jaar, intelligent, succesvol [...] en veel stijlvoller dan de roofzuchtige *cougar*' (waarover meer in hoofdstuk 9). Dus volgens het actuele *Urban Dictionary* is panterprint een kenmerk van sekswerkers en/of elegante oudere dames. Sekswerkers en oudere dames hebben in heden en verleden zeker hun stempel gedrukt op de mode, maar panterprint wordt door allerlei mensen gedragen, dus zegt het patroon eigenlijk niets over iemands beroep of leeftijd. Schrijfster dezes leverde dan ook haar eigen definitie aan en op dit moment is de topdefinitie op *Urban Dictionary*: 'Een patroon dat dieren onopvallend en mensen opvallend maakt.' Of die definitie nu wel of niet wordt opgenomen in het officiële woordenboek, het is inmiddels wel duidelijk: de panter is permanent in ons midden. Het oogverblindende patroon is dan ook vanwege de unieke uitstraling in trek bij alle ontwerpers, ongeacht of ze nu voor modehuizen van wereldformaat of betaalbare winkelketens werken. Steeds meer ontwerpers noemen het motief hun *signature print* en een signaalfunctie heeft het zeker. 'Panterprint past bij alles', volgens populaire memes, en is dus 'neutraal'. Bruine en

zwarte tinten zijn inderdaad neutraal, maar in dit geval zijn het wel neutralen met een behoorlijk sterke lading.

Bij het zien van een roofdier worden onze pupillen groter, een instinctieve lichamelijke reactie bij angst en opwinding. In de natuur ontwikkelde de panter zijn vlekken als schutkleur om ongemerkt zijn prooi te kunnen bespieden. In de modewereld heeft panterprint diezelfde oerkracht, maar de vlekken hoeven niet meer voor camouflage te zorgen. Mensen met panterprint zijn niet bang om op te vallen; ze dragen hem om zich ermee te onderscheiden. Ze ontleen er een vleugje oerkracht aan met een cultureel cachet. Ze dragen de panterprint als geinige blikvanger, om de aandacht te trekken en opgemerkt te worden. Ze dragen hem om verleidelijk, vastberaden, wellustig, spannend en speels over te komen. Pantervlekken ademen de intieme sfeer van de nacht, en de weelde en wellust van de wildernis. Ze getuigen van het gevaar en de onschuld van de natuur. Panterprint is alom geliefd én gehaat, maar laat niemand onverschillig.

Een groep fotomodellen poseert met luxe panterprint (1953). De dompteur, wiens gezicht van de foto valt, staat ondanks zijn zweep machteloos tegenover deze ontembare vrouwen.

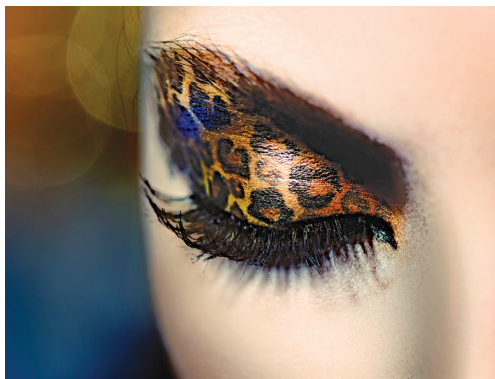

Voor alle duidelijkheid: de term ‘panterprint’ wordt vaak voor de prints van allerlei grote katachtigen gebruikt. Naast de panter dus ook voor de luipaard, sneeuwpanter, nevelpanter, jaguar, ocelot, lynx en soms zelfs de tijger. Ook in dit boek wordt de term ‘panterprint’ voor alle vacht-motieven van grote katachtigen gebruikt, ongeacht of de vlekken echt zijn of op stof zijn gedrukt, geweven, geborduurd of geschilderd, omdat dit in de populaire cultuur en media nu eenmaal de gangbare term is. We gaan kijken hoe deze motieven zijn toegepast in de kledingindustrie en dan vooral (maar niet uitsluitend) in vrouwenkleding.

Hoewel het woordenboek dus wat tekortschiet, kunnen we ook veel leren van de manier waarop de panterprint door de eeuwen heen is toegepast. De print is nu eenmaal oneindig veel meer dan gewoon een grillig dierenvlekkenpatroon op stof. De ingebrachte definities op Wikipedia, de duidelijk vrouwelijke implicaties ervan volgens *Urban Dictionary* en de enorme verscheidenheid waarin het patroon verkrijgbaar is, zijn allemaal indicaties dat mensen er enerzijds een bepaalde identiteit mee tot uitdrukking willen brengen en anderzijds

dat het motief sterk cultureel bepaald is. Panterprint heeft een veel diepere impact en betekenis dan het woord en het motief alleen tot uitdrukking brengen. Gedurende de afgelopen eeuw heeft de panterprint zich van een eenvoudige aanduiding voor een motief tot een marketingterm, een fenomenale modetrend en een soort gecodeerde symboliek voor vrouwelijkheid ontwikkeld.

De manier waarop de panterprint vandaag de dag in de westerse wereld wordt gedragen, heeft niet altijd deze impact gehad. Het was de meeste mensen lange tijd zelfs niet toegestaan hem te dragen. Hoe kan een patroon zoveel betekenissen hebben gekregen? Waar komt deze trend vandaan? Wat zegt dit over de cultuur waarin deze stijl opkwam en over degenen die hem volgen? En wie zette deze trend?

Panterprint, make-up en mooie kleding gaan vaak samen.